

Jerzy Kmiecński, Małgorzata Kowalczyk

Raciąż, pow. Tuchola

Informator Archeologiczny : badania 6, 218-220

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

równoległe do siebie. Stanowiły one ciąg szerokości 3 m., poprzeczny w stosunku do przebiegu wału. Piaszczystą podstawę wjazdu wzmocniono moszczeniem drewnym obecnie silnie rozłożonym.

W wale rysującym się wyraźnie w postaci brunatnej ziemi na piaszczystym podłożu, odsłonięto płaskie belki leżące równoległe i ciasno obok siebie/tworzą rodzaj podłogi/. Dwie z belek miały w środku niewielkie prostokątne otwory. "Podłoga" wystąpiła na przedłużeniu wjazdu i zapewne stanowiła jego kontynuację. Podłoga, na którym ją ułożono, wzmocniono dodatkową warstwą wiórów drewnianych. Tego rodzaju umocnienie podłoża zaobserwowano również na innych odcinkach wału.

Na styku wału z majdanem odsłonięto dalszy fragment konstrukcji przekładowej szerokości około 1 m., biegnącej wzdłuż wewnętrznego stoku wału. Ponadto odsłonięto fragment ulicy biegnącej wzdłuż wewnętrznego stoku wału, która rysuje się jako wkop poprzeczny w stosunku do wjazdu, wypełniony beleczkami drewnianymi wspartymi na legarach zabezpieczonych przed rozsuwaniem się na zewnątrz, pionowo wbitymi kołkami.

Z terenu wału zebrano kilka fragmentów naczyń oraz kości zwierzęce. Naczynia mają barwę brązową lub brunatną, słabo wypalone z dużą domieszką grubego piasku i tłucznia. Chronologicznie mieszczą się w X - XI wieku.

Na majdanie, w wykopie / 10 x 3 m/ pod warstwą humusu wystąpił zarys okrągłej lub owalnej w planie jamy / wsch. jej część uległa zniszczeniu przez współczesny rów odwadniający/, w przekroju poprzecznym zbliżna jest kształtem do wydłużonego owalu / 3 x 1,9 m, głęb. 70 cm/. W jej partii środkowej zalega ciemnobrunatna ziemia ze skupiskami spalenizny, kamieniami granitowymi, niektóre ze śladami działania ognia. Blżej krawędzi występuje brązowa ziemia z piaskiem. Boki oraz dno jamy wyłożono brukiem kamiennym /granity/. Znalaziono w niej liczne zabytki ruchome w postaci kości zwierzęcych, fragmentów naczyń glinianych, nożyka żelaznego silnie skorodowanego i bryłki szlaku żelaznej.

Naczynia głównie brązowe, brunatne, rzadko szare mają grubą domieszkę piasku i tłuczenia, były słabo wypalone, z małą różnorodnością form w sposobie ukształtowania wylewu. Mieszczą się w ramach chronologicznych X-XII w.

RACIAŹ, pow. Tuchola

Katedra Archeologii

Uniwersytetu Łódzkiego

Pomorska Ekspedycja Archeologiczna

Badania prowadził doc. dr Jerzy Kmiecicki.

/Sprawozdanie opracowała mgr Małgorzata

Kowalczyk/, finansował Uniwersytet Łódzki i

Prezydium PRN w Tucholi. Czwarty sezon
badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne
i cmentarzisko średniowieczne.

Prace badawcze, na grodzisku kasztelańskim w Raciążu, kontynuowano wewnątrz majdanu grodziska celem dokładnego zapoznania się z charakterem jego zabudowy mieszkalnej i gospodarczej. Dokończono rozpoczętej w roku ubiegłym eksploracji obiektu mieszkalnego przylegającego do wału w południowej części grodu, na następny z kolei budynek natrafiono w północno-wschodniej części majdanu. Analogicznie do obiektów mieszkalnych odkrytych w poprzednich sezonach badawczych były to budynki podpiwniczone, lokowane wzdłuż wałów grodu, przylegające do nich jedną ze ścian. Warstwy kulturowe tych obiektów zawierały dużą ilość dobrze datującego na XI-XIII wiek materiału zabytkowego, a na szczególną uwagę zasługuje srebrny denar krzyżowy datowany na 1 połowę XI wieku.

W południowo-zachodniej części majdanu odkryto prawdopodobnie warsztat kowalski, na co wskazywać może obfitość narzędzi żelaznych /szczypcę kowalską, topory, gwoździownice, wędziła, klucze/. W sąsiedztwie kuźni natrafiono na ocembrowaną "studnię" dochodzącą do około 6 m głębokości służącą do przechowywania zapasów mięsa. Na jej dnie znajdowały się kości zwierzęce ułożone w porządku anatomicznym / 3 szkielety turów/ oraz całe naczynie charakterystyczne dla III okresu wczesnego średniowiecza. Pomimo iż dno "studni" znajduje się blisko dawnego poziomu jeziora, nie stwierdzono żadnych widocznych śladów osadów wodnych, co wskazywać może na cel, któremu służyła "studnia"/chłodnia/. Ślady spalenizny na belkach ocembrowania obiektu mogą świadczyć o jego zniszczeniu w czasie pożaru grodu w 1256 roku.

Na terenie grodu zastosowano szereg nowych metod badawczych m.in. metodę wyplukiwania zawartości warstwy kulturowej, co pozwoliło na otrzymanie całości materiału zabytkowego, głównie organicznego jak: ziarna zbóż, ości i łuski rybie. Z odcinka wału grodziska od strony północnej zdjęto lackprofil obrazujący przebieg warstw i fazy chronologiczne budowy wału.

Prócz prac badawczych wewnątrz grodu kontynuowano eksplorację cmentarzyska przygodowego. Jednym z głównych założeń tych prac było uchwycenie granic cmentarzyska. Natrafiono na 31 pochówków szkieletowych / ogółem 41 grobów/ kobiecych, męskich i dziecięcych. Stwierdzono rozprzestrzenienie się grobów w kierunku południowym od brzegu jeziora, a więc w najbliższym sąsiedztwie wału zewnętrznego grodziska. O chrześcijańskim charakterze cmentarzyska świadczy

brak wyposażenia przeważającej ilości grobów. W dwóch wypadkach wyposażenie grobowe stanowiły : nożyk żelazny i naszyjnik z kłów zwierzęcych. Podczas prac na cmentarzystku natrafiono, jak w poprzednich sezonach badawczych, na dalsze ślady osadnictwa kultury łużyckiej z końcowych okresów epoki brązu / jamy odpadkowe/.

Badania będą kontynuowane.

RAJEC-PODUCHOWNY, pow. Radom

Muzeum Regionalne
w Radomiu

Badania prowadził mgr Wojciech Twardowski.
Finansował WKZ w Kielcach. Drugi sezon badań.
Osada wczesnośredniowieczna z XI wieku.

Przebadano powierzchnię 3,5 ara do przeciętnej głębokości 1 m, zakładając trzy wykopy badawcze. We wszystkich wykopach znaleziono nieliczne fragmenty ceramiki starożytnej, datowanej roboczo na koniec epoki brązu.

W wykopie 1/72 natrafiono na pozostałości prostokątnej półziemianki o wymiarach 5,4 x 5,1 m zagłębionej w ziemię do głębokości 1 m. Na osi północ-południe stwierdzono ślady po słupach. W obrębie chaty odkryto dwa paleniska kamienne: większe w narożniku wschodnim i mniejsze w narożniku północnym. Obok palenisk znajdowały się naczynia gliniane umieszczone w zagłębieniach. W wypełnisku półziemianki odnaleziono liczne kości zwierzęce, fragmenty ceramiki i polepę oraz przedmiot kościany o kształcie szydła, uszkodzoną igłę kościaną i odpadki produkcyjne z kości.

W wykopie 2/72 natrafiono na teren silnie zniszczony. Odkryto tu jedynie głęboką jamę / 1,2 m / o wymiarach 3 x 2 m. Wypełnioną częściowo grubą warstwą spalenizny. W wypełnisku jamy znajdowały się duże fragmenty kości zwierzęcych i ceramika.

W wykopie 3/72 przebadano 5 jam osadniczych. Jedna z nich, częściowo zbudowana, mogła być obiektem mieszkalnym. Natrafiono tu na ślady po słupach w części środkowej. W wypełnisku odnaleziono oprócz ceramiki i kości zapinkę podkowiastą datowaną na XI wiek wykonaną z żelaza. W północnej części wykopu natrafiono na jamy z dużą ilością kamieni i ceramiką. Znaleziono tu również kilka noży żelaznych, fragment przęślika i dwa dna z nalotem, posiadające wywiercone na wylot otwory. W obrębie wykopu stwierdzono również występowanie żuźla żelaznego. Wydaje się, że ta część osady była miejscem produkcji. Na uwagę zasługuje odkrycie